



แผนการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง

อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8
กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์





คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

สิงหาคม 2567



สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4



สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1



สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2537-2566	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2566	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภท การใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-7



สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก	2-5
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	2-9
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	7-4



บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอด ห่วงโซ่อุปทานแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก



1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

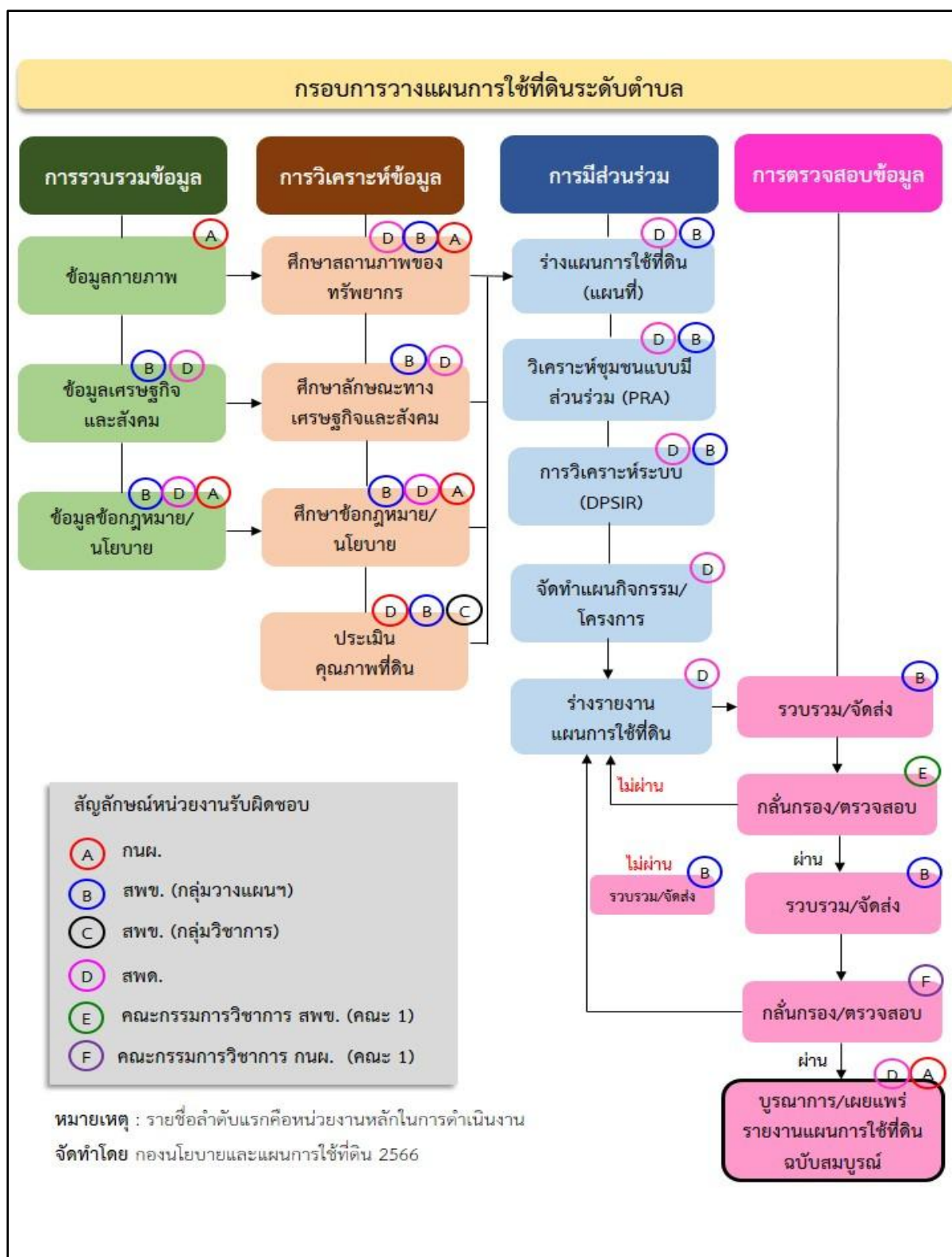
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ยกระดับคุณภาพชีวิต น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง เคียงข้างประชาชน” (เทศบาลตำบลบ้านมุง, 2567)



รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล



บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอนีนมะปราง มีพื้นที่ประมาณ 230.81 ตารางกิโลเมตร หรือ 144,258 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลชมพู อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านมุง ตำบลวังยาง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตำบลป่าเลา อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลนีนมะปราง ตำบลบ้านน้อยชุมชีvely อำเภอพิษณุโลก

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านมุงเหนือ	หมู่ที่ 5 บ้านห้วยบ่อทอง
หมู่ที่ 2 บ้านมุงใต้	หมู่ที่ 6 บ้านห้วยเขา
หมู่ที่ 3 บ้านใหม่สามัคคี	หมู่ที่ 7 บ้านเนินสว่าง
หมู่ที่ 4 บ้านลำภาศ	หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งพระ

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ที่มีความสูงระหว่าง 200-800 เมตรจากระดับทะเลปานกลาง มีลำน้ำลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ลำน้ำท่ม ห้วยตองโด ห้วยตำดิน ห้วยเทิน ห้วยน้ำเงิน คลองห้วยชันเลีย คลองห้วยผึ่ง คลองขุนกระเจียก คลองขุนกระทิง และคลองขุนพุงกะโล้





2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.5 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด 37.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุด 18.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,180.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 123 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 215.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 18 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝน ได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

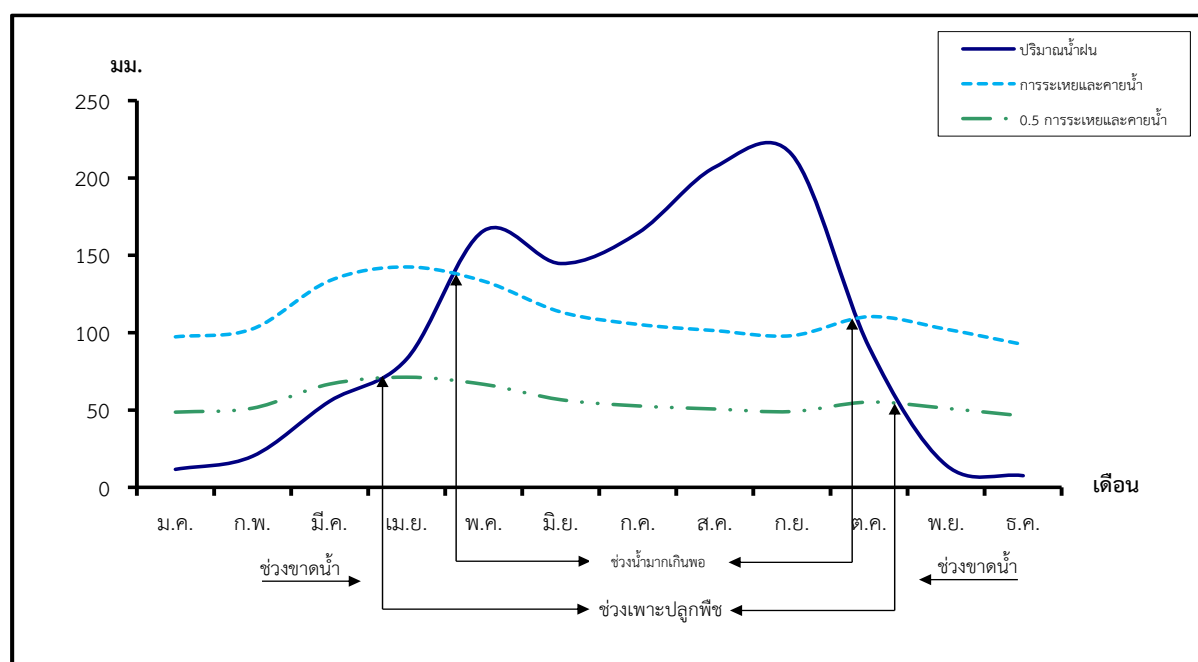


ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก (ปีพ.ศ. 2537-2566)

เดือน	อุณหภูมิ (ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์	ปริมาณน้ำฝน	จำนวนวันที่ฝนตก	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ¹	ปริมาณฝนใช้การ ¹
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย	(%)	(มม.)	(วัน)	(มม.)	(มม.)
ม.ค.	18.2	32.7	24.7	66	11.7	2	97.3	11.5
ก.พ.	20.1	34.8	26.7	64	20.2	2	102.5	19.5
มี.ค.	22.8	36.8	29.0	64	55.7	5	133.6	50.7
เม.ย.	24.6	37.5	30.0	68	83.0	9	142.5	72.0
พ.ค.	25.0	35.5	29.2	77	165.9	16	133.3	121.9
มิ.ย.	24.8	34.3	28.8	79	144.7	16	113.4	111.2
ก.ค.	24.4	32.9	28.0	82	164.4	18	105.4	121.2
ส.ค.	23.5	32.5	27.6	84	207.0	21	101.4	138.4
ก.ย.	23.4	32.6	27.4	85	215.1	19	98.1	141.1
ต.ค.	23.3	32.9	27.3	80	90.8	11	110.4	77.6
พ.ย.	21.2	33.0	26.4	72	14.5	3	102.3	14.2
ธ.ค.	18.6	31.9	24.6	67	7.6	1	92.4	7.5
เฉลี่ย	22.5	34.0	27.5	74	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,180.6	123	1,332.5	886.8

หมายเหตุ : ¹จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)



รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,098 ไร่ หรือร้อยละ 1.45 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 32,633 ไร่ หรือร้อยละ 22.62 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 5,463 ไร่ หรือร้อยละ 3.79 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาข้าว+ข้าวโพด
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 12,878 ไร่ หรือร้อยละ 8.93 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,282 ไร่ หรือร้อยละ 1.59 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยูคาลิปตัส ยางพารา สัก
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 11,890 ไร่ หรือร้อยละ 8.23 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม

มะม่วง/มะขาม

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ

6) ท่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 109 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงวัว แพะ และท่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 106,272 ไร่ หรือร้อยละ 73.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 348 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา



แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,907 ไร่ หรือร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พืชหญ้าธรรมชาติ เหมืองแร่

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,098	1.45
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,806	1.25
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	212	0.15
U500	พื้นที่อุตสาหกรรมร้าง	5	ns
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	4	ns
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	11	0.01
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	33	0.02
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	27	0.02
A	พื้นที่เกษตรกรรม	32,633	22.62
A101	นาข้าว	5,411	3.75
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	52	0.04
A200	ไร่ร้าง	30	0.02
A202	ข้าวโพด	1,570	1.09
A203	อ้อย	10,308	7.15
A204	มันสำปะหลัง	970	0.67
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	202	0.14
A300/A400	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม/ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	25	0.02
A302	ยางพารา	614	0.43



ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A303	ปาล์มน้ำมัน	206	0.14
A304	ยูคาลิปตัส	736	0.51
A304/A305	ยูคาลิปตัส/สัก	22	0.02
A305	สัก	477	0.33
A400	ไม้ผลร้าง/เลื่อมโทรม	448	0.31
A401	ไม้ผลผสม	179	0.12
A403/A429	ทุเรียน/มะปราง มะยงชิด	3	ns
A407	มะม่วง	10,602	7.35
A407/A412	มะม่วง/มะขาม	396	0.27
A407/A427	มะม่วง/ส้มโอ	106	0.07
A407/A429	มะม่วง/มะปราง มะยงชิด	5	ns
A411	กล้วย	20	0.01
A412	มะขาม	42	0.03
A413	ลำไย	9	0.01
A415	มะละกอ	9	0.01
A426	แก้วมังกร	1	ns
A429	มะปราง มะยงชิด	70	0.05
A502	พืชผัก	10	0.01
A503	ไม้ดอก ไม้ประดับ	1	ns



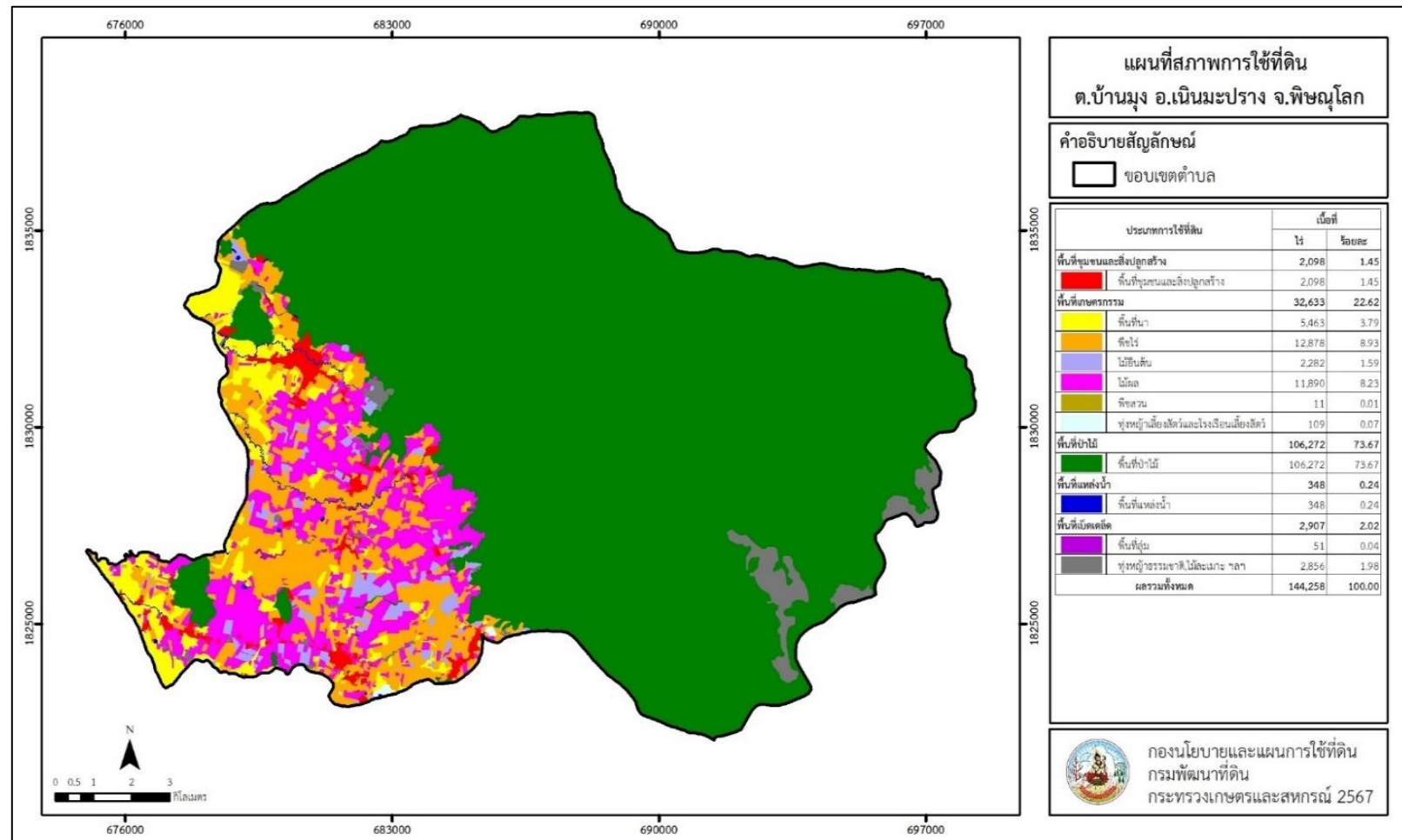
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A700	โรงเรือนร้าง	73	0.05
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	33	0.02
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	3	ns
F	พื้นที่ป่าไม้	106,272	73.67
F101	ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์	82,952	57.50
F200	ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่	78	0.06
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	23,242	16.11
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	2,907	2.02
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	971	0.67
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,680	1.17
M201	พื้นที่ลุ่ม	51	0.04
M301	เหมืองแร่	174	0.12
M304	บ่อดิน	15	0.01
M405	พื้นที่ถม	16	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	348	0.24
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	287	0.20
W202	บ่อน้ำในไร่นา	61	0.04
ผลรวมทั้งหมด		144,258	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์



แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก



รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก



2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลบ้านมุง มีประชากรรวม 6,875 คน แยกเป็นชาย 3,403 คน เป็นหญิง 3,472 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 29.79 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,734 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 964 ครัวเรือน หรือร้อยละ 35.26 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,770 ครัวเรือน หรือร้อยละ 64.74 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ. 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลบ้านมุง	2,734	3,403	3,472	6,875
หมู่ที่ 0 บ้านมุง	1	11	3	14
หมู่ที่ 1 มุงเหนือ	444	488	560	1,048
หมู่ที่ 2 มุงใต้	558	729	711	1,440
หมู่ที่ 3 ใหม่สามัคคี	399	478	497	975
หมู่ที่ 4 ลำภาศ	360	373	386	759
หมู่ที่ 5 ห้วยบ่อทอง	236	388	366	754
หมู่ที่ 6 ห้วยเขา	362	414	448	862
หมู่ที่ 7 เนินสว่าง	192	275	293	568
หมู่ที่ 8 ทุ่งพระ	182	247	208	455

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ. 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,734	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	964	35.26
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,770	64.74

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)



2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพินธุโลก มีพื้นที่รวมทั้งหมด 144,258 ไร่ และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,734 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-3) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 52.76 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบล มีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 32,633 ไร่ หรือร้อยละ 22.62 ของเนื้อที่ทั้งหมด และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 33.85 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพินธุโลก ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 964 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกมะม่วง อ้อยโรงงาน ข้าว และมันสำปะหลัง ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม นอกจากนี้ประชากรยังประกอบอาชีพค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่น ๆ บางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 181,976 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 68,852 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 113,735 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 43,033 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 68,241 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 25,819 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5



ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ปีพ.ศ. 2567

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)			รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)		
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลบ้านมุง	132,205	29,372	12,904	7,495	181,976	68,852	113,735	43,033
หมู่ที่ 1 มุงเหนือ	154,737	20,637	6,389	2,085	183,847	66,397	71,603	25,860
หมู่ที่ 2 มุงใต้	146,631	60,442	8,535	5,824	221,432	69,149	101,846	31,805
หมู่ที่ 3 ใหม่สามัคคี	150,021	20,881	4,792	648	176,342	59,289	97,919	32,922
หมู่ที่ 4 ลำภาศ	108,924	16,053	20,778	6,554	152,309	56,857	147,794	55,172
หมู่ที่ 5 ห้วยบ่อทอง	114,370	29,394	20,574	14,085	178,422	67,296	131,891	49,746
หมู่ที่ 6 หัวเขา	100,832	28,749	26,084	23,574	179,239	93,756	160,757	84,088
หมู่ที่ 7 เนินสว่าง	115,464	21,821	13,132	341	150,759	50,253	93,026	31,009
หมู่ที่ 8 พุงพระ	147,755	17,979	6,811	7,539	180,084	180,084	126,869	126,869

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)



บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล เนื้อที่ 886 ไร่
- (2) เขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เนื้อที่ 95,571 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 2789 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 27164 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 26,847 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 852 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 9,971 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 35,319 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 37,298 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 33,971 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย



3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลบ้านมุง มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,180.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลบ้านมุง มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองขุนกระเจียก คลองขุนกระทิง คลองขุนพุงกะโล่ คลองซักรัง คลองตะพัง คลองน้ำโยน คลองบ่อทอง คลองปากน้ำ คลองร่องหอย คลองห้วยชันเลีย คลองห้วยผึ่ง คลองห้วยแห้ง คลองห้วยโป่ง ลำน้ำทุ่ม หนองกะพ้อ หนองกะโปกแรด หนองผักบั้ง หนองไผ่ ห้วยตองโด ห้วยตำดิน ห้วยเทิน และห้วยน้ำเงิน

3.2.3 จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลบ้านมุง มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 18 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งช้าง จังหวัดพิษณุโลก พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 13 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cl-fsi-silA ดินเหนียวลึบที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,128 ไร่ หรือร้อยละ 5.63 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ksr-sIA/d4c ชุดดินโคกสำโรง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และพบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็กที่ความลึก 100-150 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 3,980 ไร่ หรือร้อยละ 2.76 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 11 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cdn-sgsIC ชุดดินชนแดน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวดเล็กน้อย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 988 ไร่ หรือร้อยละ 0.68 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cdn-gslB ชุดดินชนแดน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 11,477 ไร่ หรือร้อยละ 7.96 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Cdn-fl-sIB/d3c ดินชนแดนที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และพบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็กที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 760 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Don-silB ชุดดินดงยางเอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 159 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล



5) หน่วยแผนที่ดิน Don-fl-clB ดินดงยางเอนที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,241 ไร่ หรือร้อยละ 2.94 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Kld-clB ชุดดินกลางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,055 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน ML-clB ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 693 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน ML-clC ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,786 ไร่ หรือร้อยละ 1.24 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน ML-gclD ชุดดินมวกเหล็ก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 256 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Wi-fl,br-slB ดินวังไทรที่เป็นดินร่วนละเอียดและเป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 930 ไร่ หรือร้อยละ 0.65 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Wi-md,fl-clC ดินวังไทรที่เป็นดินลิกปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 34 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 109,771 ไร่ หรือร้อยละ 76.09 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 15,200 ไร่ หรือร้อยละ 10.54 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินชนแดน (Cdn) และชุดดินมวกเหล็ก (ML)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนinemะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

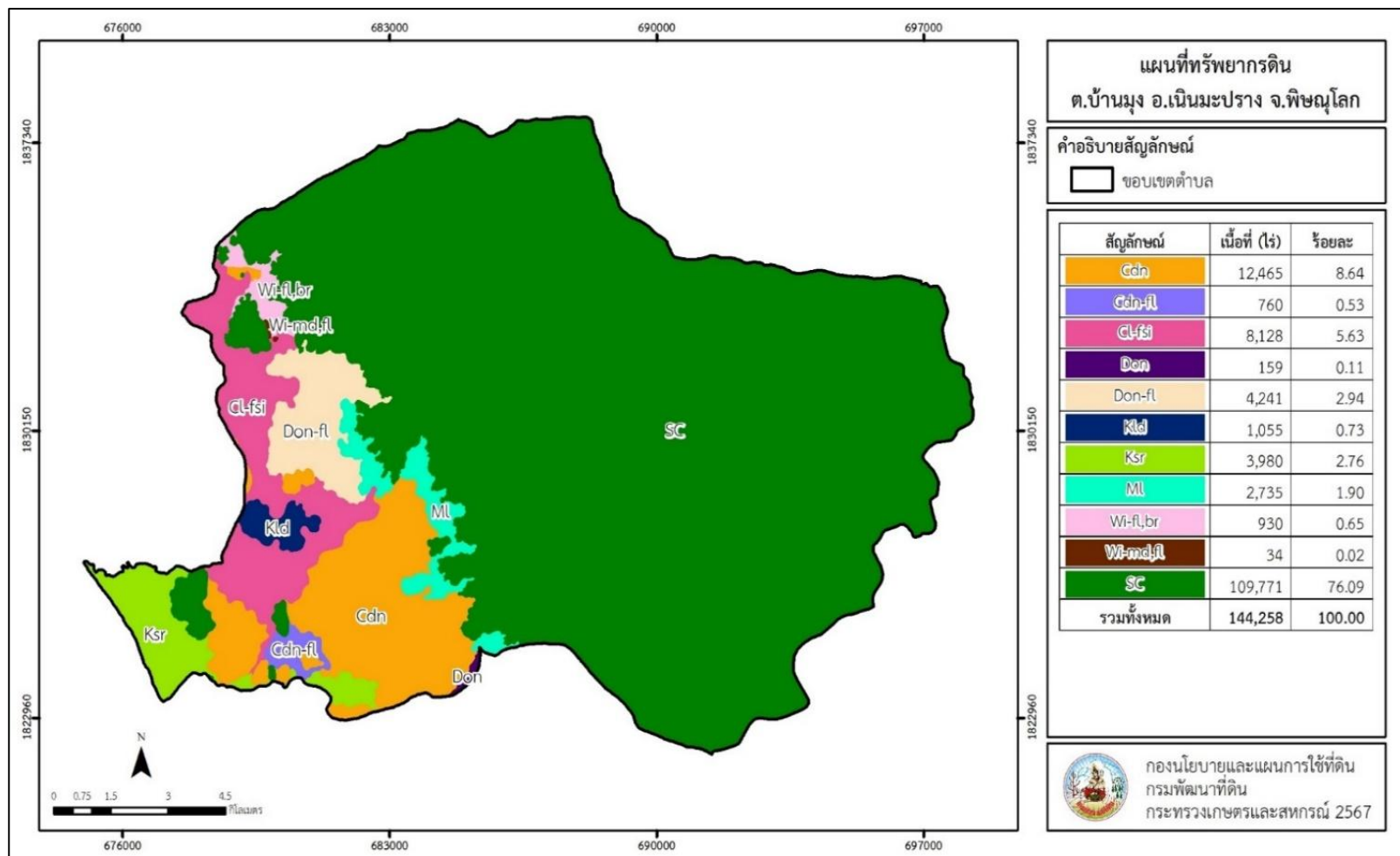


ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนinemะปราง จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่ดิน	ความ ลาด ชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบาย น้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความ อิ่มตัว เบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการ นำ ไฟฟ้า (dS/m)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง		ไร่	ร้อยละ
Cdn-fl-slB/d3c	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	760	0.53
Cdn-gslB	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	11,477	7.96
Cdn-sgslC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	988	0.68
Cl-fsi-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	6.0-7.0	<2	8,128	5.63
Don-fl-clB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	4,241	2.94
Don-silB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	159	0.11
Kld-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-7.0	<2	1,055	0.73
Ksr-sIA/d4c	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	3,980	2.76
ML-clB	2-5	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	693	0.48
ML-clC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	1,786	1.24
ML-gclD	1-12	25-50	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-7.0	5.5-6.5	<2	256	0.18
Wi-fl,br-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	930	0.65
Wi-md,fl-clC	5-12	50-100	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.0	5.5-6.5	<2	34	0.02
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	109,771	76.09
รวมทั้งหมด										144,258	100

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)



รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก



บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 มีสาระสำคัญ สรุปได้ ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลบ้านมุง คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินตื้นและดินลูกรัง ไม่อุ้มน้ำ
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำ น้ำไม่เพียงพอ
- 3) พื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
- 4) โรคพืชและแมลงศัตรูพืชระบาด
- 5) แหล่งอาหารและโรคระบาดในสัตว์
- 6) การรวมกลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลบ้านมุง มีความต้องการ 6 ประการ คือ

- 1) ปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 3) การได้เอกสารสิทธิ์ของตนเอง
- 4) ความรู้และการจัดการศัตรูพืช
- 5) พันธุ์หญ้าเลี้ยงสัตว์ ยารักษาสัตว์ วัคซีน และความรู้ในการเลี้ยงไก่ โค กระบือ อย่างถูกต้อง
- 6) ส่งเสริมการรวมกลุ่มแปรรูปสินค้าเกษตร และจัดหาตลาดรับซื้อ

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

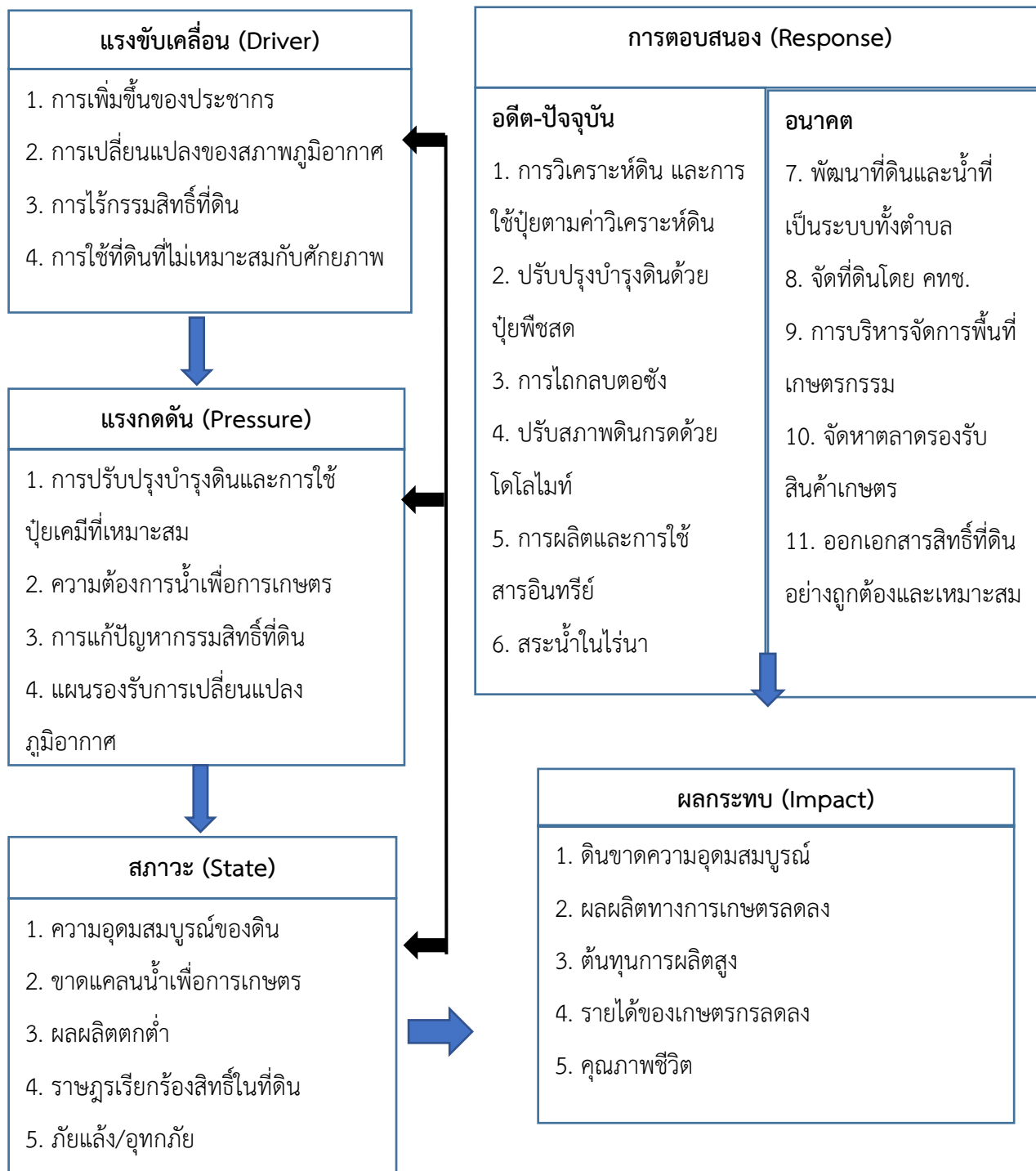
- 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.3) การไร้กรรมสิทธิ์ที่ดิน
- 1.4) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดินและการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม



-
- 2.2) ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตร
 - 2.3) การแก้ปัญหาคมนาคมที่ติดขัด
 - 2.4) แผนรองรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
 - 3) **สถานะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ
 - 3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
 - 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
 - 3.3) ผลผลิตตกต่ำ
 - 3.4) ราษฎรเรียกร้องสิทธิในที่ดิน
 - 3.5) ภัยแล้ง/อุทกภัย
 - 4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ
 - 4.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
 - 4.2) ผลผลิตทางการเกษตรลดลง
 - 4.3) ต้นทุนการผลิตสูง
 - 4.4) รายได้ของเกษตรกรลดลง
 - 4.5) คุณภาพชีวิต
 - 5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
 - อดีต-ปัจจุบัน**
 - 5.1) การวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
 - 5.2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
 - 5.3) การไถกลบตอซัง
 - 5.4) ปรับสภาพดินกรดด้วยโดโลไมท์
 - 5.5) การผลิตและการใช้สารอินทรีย์
 - 5.6) สรรพน้ำในไร่นา
 - อนาคต**
 - (5.7) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
 - (5.8) จัดที่ดินโดย คทช.
 - (5.9) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri – Map)
 - (5.10) จัดหาตลาดรองรับสินค้าเกษตร
 - (5.11) ออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินอย่างถูกต้องและเหมาะสม
- ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1
-



รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก



4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม

- 1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปี ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม

4.2.2 บริเวณพื้นที่ดอน

พืชไร่นิยมปลูก ได้แก่

- 1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกช่วงฤดูฝนและหลังนา โดยช่วงฤดูฝนจะปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ช่วงหลังการทำนา จะปลูกระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน
 - 2) อ้อยโรงงาน เกษตรกรมีวิธีการปลูก ดังนี้
 - อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน ปลูกช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม
 - อ้อยต้นฝน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม
 - 3) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน
 - 4) ไม้ผล และไม้ยืนต้นที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง เกษตรกรจะปลูกช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม
- ดังรายละเอียดในรูปที่ 4-2

ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี												
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูฝน)												
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (หลังนา)												
อ้อยโรงงาน												
มันสำปะหลัง												
มะม่วง												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก



บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่กร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต



ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะม่วง พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2



ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	มันสำปะหลัง	มะม่วง	พืชผัก
Cdn-fl-slB/d3c	S3o	S2rn	S2rn	S3r	S2rn
Cdn-gslB	S3o	S3r	S3r	N	S3r
Cdn-sgslC	S3ewo	S3r	S3r	N	S3r
Cl-fsi-silA	S1	S3o	N	S3o	N
Don-fl-clB	S2ewo	S2o	S2o	S2s	S1
Don-silB	S2ewo	S2o	S2o	S2s	S1
Kld-clB	S3o	S2n	S2n	S2ns	S2n
Ksr-sIA/d4c	S1	S3o	N	S3o	N
ML-clB	S3o	S3r	S3r	N	S3r
ML-clC	S3ewo	S3r	S3r	N	S3r
ML-gclD	N	S3er	S3er	N	S3er
Wi-fl,br-slB	S2ewo	S2o	S2o	S2s	S1
Wi-md,fl-clC	S3ew	S2ero	S2ero	S3r	S2er

หมายเหตุ: ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

r = สภาวะการหยั่งลึกของราก

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร



บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีผลและความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศเป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพได้จากการวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มา



จากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้

เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 96,090 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 66.61 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 93,978 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 65.15 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 1 ไร่ มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรมซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 2,111 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.46 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 30,509 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 21.15 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้



(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 4,549 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.15 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 3,757 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 402 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยูคาลิปตัส และยางพารา
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 6,347 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.40 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง
- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 11 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 691 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง
- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 7,479 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล ได้แก่ มะม่วง
- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 1,682 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น ได้แก่ ยูคาลิปตัส และยางพารา
- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 5,483 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.80 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย ข้าวโพด และมันสำปะหลัง



3) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 108 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 32 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าแพงโกล่า

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 76 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงวัว และแพะ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 2,097 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.45 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ และเขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อ และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,017 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.40 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 20 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินเป็นโรงโม่หิน และแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 60 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินนอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ และ รีสอร์ท เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 348 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 288 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 60 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ สระเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000)

มีเนื้อที่ 2,908 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.02 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ ได้แก่ ทุ่งหญ้า ป่าละเมาะ และโรงโม่หิน เป็นต้น



6.2.6 เขตรักษาสมดุขของธรรมชาติและสิ่งแวดลอม (สัญลักษณ์ 6000)

มีเนื้อที่ 12,305 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.53 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ สามารถพัฒนาใช้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นนอกภาคการเกษตร เช่น เป็นเขตอุตสาหกรรม หรือเขตชุมชนเมือง เป็นต้น และในการใช้ที่ดินทำการเกษตรต้องมีการวางแผนการผลิตและการเพาะปลูกที่ตอบสนองต่อสภาพพื้นที่และภูมิอากาศและเลือกชนิดพืชให้เหมาะสมกับที่ดิน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนinemะปราง จังหวัดพิษณุโลก

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1) เขตป่าไม้		96,090	66.61
1100	เขตป่าไม้สมบูรณ์	93,978	65.15
1200	เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	1	ns
1300	เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	2,111	1.46
2) เขตเกษตรกรรม		30,509	21.14
2.1	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	15,066	10.44
-	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	15,066	10.44
2221	เขตทำนา	4,549	3.15
2222	เขตปลูกไม้ผล	3,757	2.60
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	402	0.28
2224	เขตปลูกพืชไร่	6,347	4.40
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	11	0.01
2.2	เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	15,335	10.63
2310	เขตทำนา	691	0.48
2320	เขตปลูกไม้ผล	7,479	5.18
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,682	1.17
2340	เขตปลูกพืชไร่	5,483	3.80



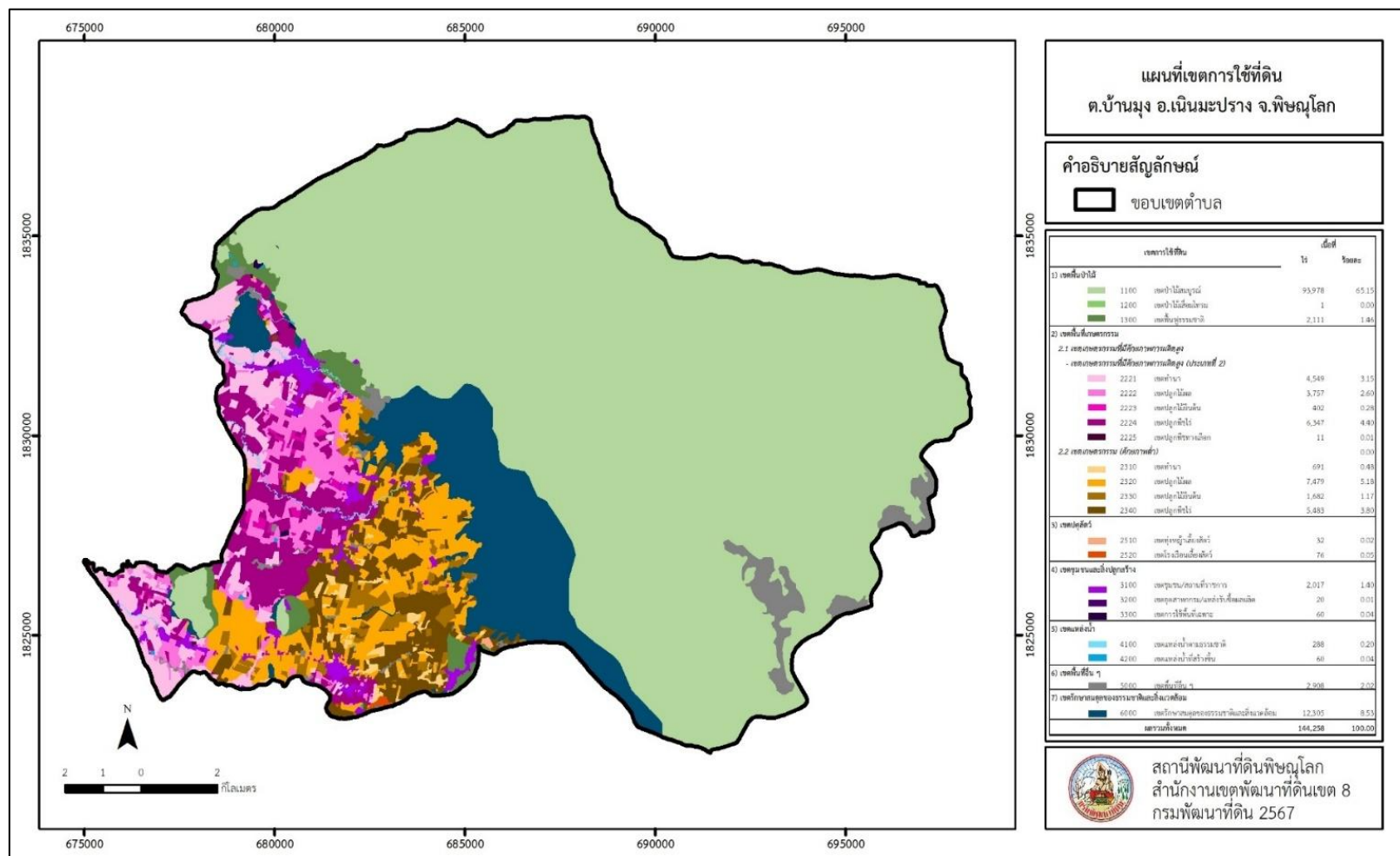
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
2.3 เขตปศุสัตว์		108	0.07
2510	เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	32	0.02
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	76	0.05
3) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		2,097	1.45
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,017	1.40
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	20	0.01
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	60	0.04
4) เขตแหล่งน้ำ		348	0.24
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	288	0.20
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	60	0.04
5) เขตพื้นที่อื่นๆ		2,908	2.02
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	2,908	2.02
6) เขตรักษาสมดุขของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		12,305	8.53
6000	เขตรักษาสมดุขของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	12,305	8.53
ผลรวมทั้งหมด		144,258	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์



แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก



รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก



บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกแล้วจะต้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุงไปเสนอต่อเทศบาลตำบลบ้านมุง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

7.2.1 เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (4) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (6) ผลิตปุ๋ยหมัก
- (7) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/แปลงใหญ่)

2) **พื้นที่แล้งซ้ำซาก** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map)



7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- 1) โครงการรณรงค์ไม่เผาตอซังข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอเนินมะปราง)
- 2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (เทศบาลตำบลบ้านมุง)
- 3) โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง)
- 4) โครงการอบรมขยายพันธุ์กิ่งพันธุ์มะม่วงและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง)

2) เขตปศุสัตว์

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

- 1) โครงการสร้างฝายน้ำล้นคลองห้วยท่าแร่ (เทศบาลตำบลบ้านมุง)
- 2) โครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำคลองห้วยชะเลีย (เทศบาลตำบลบ้านมุง)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลบ้านมุง เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 ความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินตื้น และการขาดแคลนน้ำ

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลบ้านมุง กรมพัฒนาที่ดิน ได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ลักษณะพื้นที่ทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ที่มีความสูงระหว่าง 200-800 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง ไม่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน (รูปที่ 7-1) พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม มี 3 เขต ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตร พบปัญหาดินตื้น จากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) สรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และปัญหาร่องลงมา คือ ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

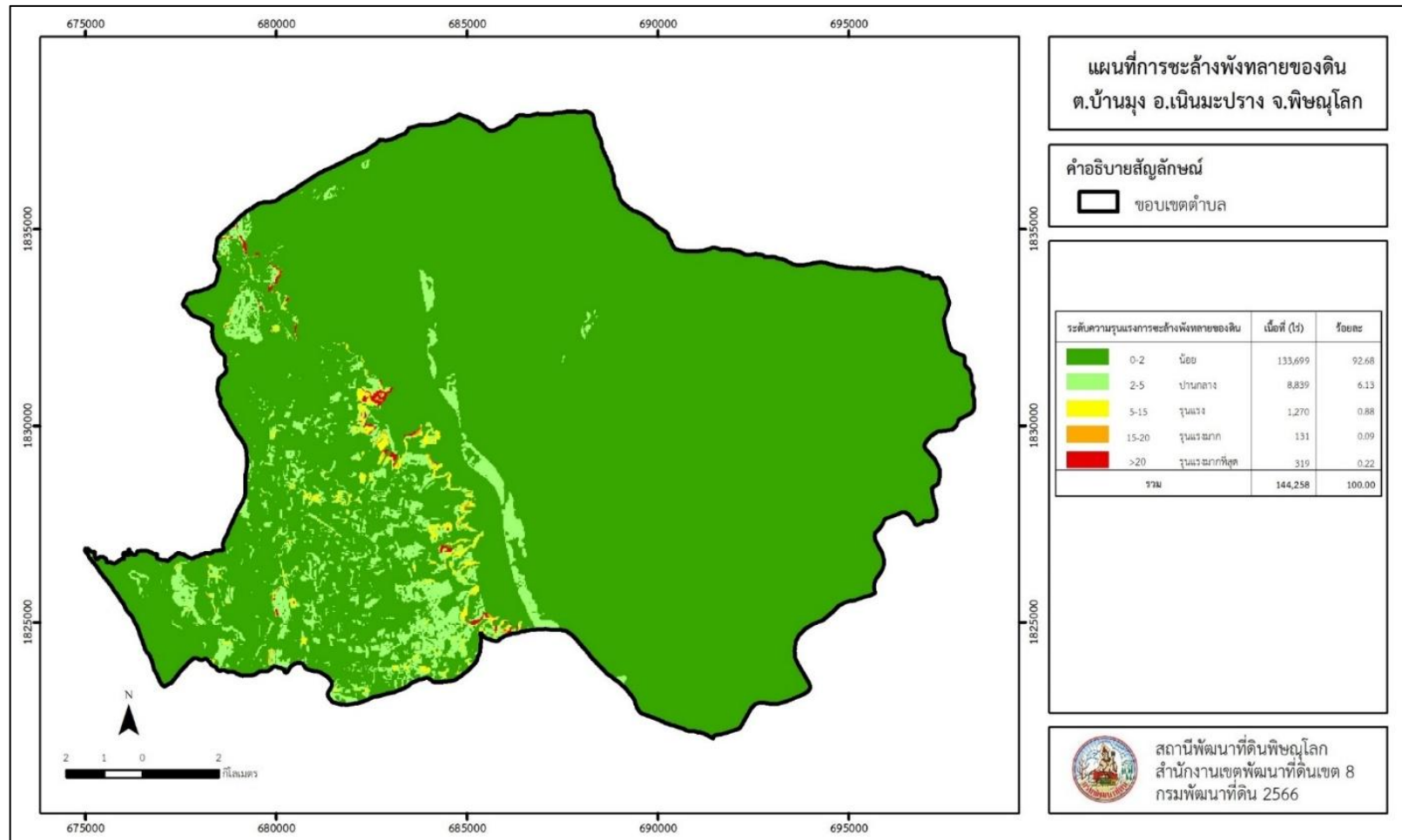
สำหรับปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นดินตื้น ดินเป็นดินร่วนปนทรายแข็ง และมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่



สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น การที่ประชากรเพิ่มขึ้น มีแหล่งท่องเที่ยวในตำบลเพิ่มขึ้น มีกิจกรรมที่ต้องใช้นํ้าเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วงจนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องจัดหาแหล่งนํ้าต้นทุน โดยวิธีการต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ปัญหาการไร้กรรมสิทธิ์ในที่ดิน จะต้องผลักดันให้ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ได้



รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก



ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ (ประเภทที่ 2) เนื้อที่ 15,066 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	1,243,750
	1. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	148,750
	2. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	15,000
	3. การรณรงค์ไถกลบตอซัง	400,000
	4. การผลิตปุ๋ยหมัก	680,000
	การบริหารจัดการน้ำ	1,050,000
	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	1,050,000
2. เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 15,335 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	2,007,750
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ	150,000
	2. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	446,250
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	45,000
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	50,000
	5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	65,000
	6. การรณรงค์ไถกลบตอซัง	400,000
	7. การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	170,000
	8. การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	1,500
	9. การผลิตปุ๋ยหมัก	680,000
	การบริหารจัดการน้ำ	1,550,000
	1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	1,050,000
	2. โครงการบริหารจัดการผลผลิตสินค้าเกษตรตาม แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)	500,000
	รวมเขตเกษตรกรรม	3,251,500
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	3,251,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,600,000
	รวมแผนงาน/โครงการ	5,851,500



ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เนื้อที่ 15,066 ไร่ 1.2 เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 15,335 ไร่ 1.3 เขตปศุสัตว์	1) โครงการรณรงค์ไม่เผาตอซังข้าว (สำนักงานเกษตรอำเภอนีนมะปราง) 2) โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (เทศบาลตำบลบ้านมุง) 3) โครงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง) 4) โครงการอบรมขยายพันธุ์กิ่งพันธุ์มะม่วงและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง) โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง)
2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 348 ไร่	1) โครงการสร้างฝายน้ำล้นคลองห้วยท่าแร่ (เทศบาลตำบลบ้านมุง) 2) โครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำคลองห้วยชะเลี้ย (เทศบาลตำบลบ้านมุง)



แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งไพร จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งไพร จังหวัดพิษณุโลก 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม															
1. เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรมที่ มีศักยภาพการผลิตต่ำ	การปรับปรุงบำรุงดิน														
	การเก็บตัวอย่างดิน และวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	200	200	200	200	200	1,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พด.
	การผลิต-จัดหาเมล็ด พันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	4	4	4	4	4	20	119,000	119,000	119,000	119,000	119,000	595,000	พด.
	การส่งเสริมการ ปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	800	800	800	800	800	4,000	12,000	12,000	12,000	12,000	12,000	60,000	พด.
	การส่งเสริมการผลิต และการใช้ สารอินทรีย์	ราย	200	200	200	200	200	1,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.
	การพัฒนากลุ่ม เกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ฯ	กลุ่ม	4	4	4	4	4	20	13,000	13,000	13,000	13,000	13,000	65,000	พด.
	การรณรงค์ไถกลบ ตอซัง	แปลง	8	8	8	8	8	40	160,000	160,000	160,000	160,000	160,000	800,000	พด.



แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งช้าง จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วย งาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตเกษตรกรรม															
1. เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง และ เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตต่ำ(ต่อ)	การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	ตัน	10	10	10	10	10	50	34,000	34,000	34,000	34,000	34,000	170,000	พด.
	การส่งเสริมการ ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	20	20	20	20	20	100	300	300	300	300	300	1,500	พด.
	การผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	80	80	80	80	80	400	272,000	272,000	272,000	272,000	272,000	1,360,000	พด.
	การบริหารจัดการน้ำ														
	การก่อสร้างแหล่ง น้ำในไร่นา	บ่อ	20	20	20	20	20	100	420,000	420,000	420,000	420,000	420,000	2,100,000	พด.
	โครงการบริหาร จัดการผลผลิตสินค้า เกษตรตามแผนที่ เกษตรเพื่อการ บริหารจัดการเชิงรุก (Agri-Map)	ไร่	50	50	50	50	50	250	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	พด.
	กิจกรรมของหน่วยงานอื่น														
โครงการรณรงค์ไม่ เผาตอซังข้าว	หมู่บ้าน	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8											สนง. เกษตร อำเภอ



แผนการใช้ที่ดินตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งช้าง จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ	
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572			
เขตเกษตรกรรม																
1. เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง และ เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตต่ำ (ต่อ)	กิจกรรมของหน่วยงานอื่น															
	โครงการขับเคลื่อนการ ดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง	หมู่บ้าน	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8					50,000	50,000	50,000			150,000	เทศบาลตำบล บ้านมุง
	โครงการแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตร	หมู่บ้าน	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8					100,000	100,000	100,000			300,000	พช.อำเภอ
	โครงการอบรมขยายพันธุ์กิ่ง พันธุ์มะม่วงและพืช เศรษฐกิจอื่น ๆ	หมู่บ้าน	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8					10,000	10,000	10,000			30,000	พช.อำเภอ
2. เขตปศุสัตว์	โครงการส่งเสริมการเลี้ยง สัตว์ในครัวเรือน	หมู่บ้าน	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8	หมู่ 1-8					5,000	5,000	5,000			15,000	พช.อำเภอ
เขตแหล่งน้ำ																
โครงการสร้างฝายน้ำล้นคลองห้วยท่าแร่		แห่ง	หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านมุง							500,000	500,000				1,000,000	พช.อำเภอ
โครงการก่อสร้างฝายชะลอน้ำคลองห้วยชะเลี้ย		แห่ง	หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านมุง							500,000	500,000	500,000			1,500,000	เทศบาลตำบล บ้านมุง

หมายเหตุ : งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ



เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>, 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2566. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลบ้านมุง. 2567. วิสัยทัศน์ของตำบล. แหล่งที่มา : <https://www.banmung.go.th/vision>, 1 มิถุนายน 2567.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.



สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก
156 หมู่ที่ 2 ตำบลชัยนาม
อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
โทร. 055-009824

